ACC. N:R M. 9863 : 1-75

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland. Upptecknat av: [illegible]

Härad: Sunnerbo. Adress: Torlarp, Lagan.

Socken: Berga. Berättat av:

Uppteckningsår: 1945. Född år 1881 i Torlarp.

Bröllop och bröllopsseder.

Svar på L. U. F. nr. 52.

Skriv endast på denna sida!

A.-B. GRAHNS BOKTR., LUND

ACC. N:R M. 9863 : 1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop och bröllopsseder.

Svar på E. U. F. nr 52.

Här i Berga var det för sed att brudgummen själv förde sin brud in i kyrkan och fram till altaret, där vigselakten ägde rum.

Vigselringar brukades inte allmänt förr i tiden. När Lovilsky skriver om Per och Kersti att de bytte ring på Värnamo marknad, så har inte tagit detta sakförhållande med i räkningen, att personer av deras rang och ställning i samhället inte eklaterade förlovning med varandra på sätt nu är

ACC. N:R M. 9863:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vanligt, ej heller använde man
sig av förlovningsringar i detta sam-
manhang. Nej, förlovningen – om
man nu får använda sig av ett
sådant uttryck i detta sammanhang-
ingicks betydligt enklare än så på
Karl XII:s tid. Ännu under 1800-
talets förra hälft var det nätt så
vanligt bland torparebefolkningen
och därmed jämnställda personer,
att man lånade vigselringen av
någon "bonnamora" i närheten.
En äldre kvinna, som dog 1907 här i
Porlarp, berättade att hennes vigsel-
ring hade gått i låns till flera
stycken brudar här i traken, vilka
inte hade råd till att förskaffa
sig egen vigselring. Flera andra

ACC. N:R M. 9863:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

äldre personer berättade samstämmigt om förhållandet i detta hänseende under deras ungdomstid. Den tidens vigselring var bred och i allmänhet av silver. Guldring var det blott få personer som bestodo sig med, därför att man ej hade råd till att bestå sig med sådan lyx. Min farmor hade en sådan ring av den breda typen, vilken hon hade fått i gåva av sin broder som var guldsmed i Jönköping. Denna ring är nu över hundra år gammal och äges av en dotterdotter till henne fru Klara Högberg i Stockholm. Farmor hade också en annan guldring av vanlig

ACC. N:R M. 9863:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

typ men betydligt kraftigare än de nu i allmänhet använda guldringarna. Huruvida denna varit hennes vigselring känner jag tyvärr inte till. Hon var född 1810 och dog 1871. Ringen ifråga ägdes av min syster, fru Emma Jonasson i Fallnäveka, som avled den 31 sistlidne oktober. Vem som efter henne skall bli dess ägare är ännu inte bestämt, men troligen blir det hennes enda dotter Dog Fahlberg.

Det var nog rätt så vanligt under senare delen av 1800-Tålet, att man hade en enklare vardagsring i stället för den finare vigselringen. Vardagsringen

ACC. N:R M. 9863:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

inköptes väl inte i samband
med vigselringen. Vardagsringen
kunde ju bruden få när som
helst genom inköp av de kring-
vandrande gårdfarihandlandena
eller på marknaden i Ljungby,
varest vigselringen vanligen in-
köptes, om man inte reste till
Växjö eller Halmstad, som för
voro de närmaste städerna, för att
"köpa gåvä" såsom det hette.
Vardagsringen var av gul metall,
av allt att döma tillverkad av
en blandning koppar och messing
och den såg ut såsom ny förvillan-
de lik en vanlig vigselring i
guld, men den bleknade ju i färgen,
när den hade använts en liten tid.

ACC. N:R M. 9863:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den var också prisbillig och kostade blott några ören i inköp. Det var också vanligt på den tiden att man skulle bära en giktring och den var så beskaffad, att den tjänstgjorde i dubbel bemärkelse, nämligen både som giktring och vardagsring. En giktring var också prisbillig och kunde fås för högst 16–18 Shilling stycket. För omkring 50 år tillbaka minns jag huruvsom det var en knalle från bygderna vid gränsen mot Skåne, vilken reste omkring med häst och vagn och sålde smidesvaror av olika slag. Han visade sig inte vara vidare angelägen om att avyttra

ACC. N:R M. 9863:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sitt tyngre varulager på lasset,
men i stället talade han vackert
för sina medföda giktringar, som
utan prutmån kostade två kro-
nor styck. Detta tyckte folk var
ett allt för högt pris för en gikt-
ring, men gikt var man besvä-
rad av litet över lag och därför
köpte man allmänt av hans
utmärkta giktring, som därjämte
såg så bra ut. Men det dröjde se-
dan inte länge förrän man kom
underfund med att det var en
smart affärsman som varit fram-
me och att hans ringar inte voro
av annat slag än de helt van-
liga, som kunde fås för 16 skilling
stycket. Man förstod därför nu

ACC. N:R M. 9863:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

orsaken till att affärsmannen ifråga särskilt lade an på att försälja sina giktringar. Det blev bättre förtjänst och högre dagspenning än om han arbetat lika energiskt för försäljning av de medförda smidesvarorna.

Om "sporröl" i samband med att man gjorde en insamling till prästen i ~~samband~~ när der hålls ~~med~~ bröllop har jag inte hört talas. Ifrågavarande sed torde tillhöra någon annan del av vårt land.

Dekorationerna i hemmet vid bröllopshögtiden kunde ju vara åtskilligt varierande, beroende på att var advade för sig i detta avseende

ACC. N:R M. 9863:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I huvudsak avvek man dock in-
te mycket från regeln i detta så-
väl som andra hänseenden. Om
någon takklädsel över brudparets
plats vid bröllopsbordet förekommit
har jag aldrig hört berättas och
skulle det i så fall vara myc-
ket länge sedan en sådan anord-
ning förekommit här. Vid kyrk-
bröllop förr hade man päll, som
hölls över brudparet framme vid
altaret, men det är nu mycket län-
ge sedan denna anordning bortlades
här. Det var under de stora s.k.
kronbröllopens tid, men sedan de
upphörde har man inte haft
någon brudpäll här i Berga kyrka.
Denna kyrka hade förr en vacker

ACC. N:R M. 9863:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och förnämlig brudkrona, som av Myrhan avgtsrades 1808 på initiativ av dåvarande Myrhokerden Anders Wickelius. Av okänd anledning var denne prästman en avgjord motståndare till Myrhornas inventarier av brudkronor och därför genomdrev han på Myrhostämma beslut om att brudkronan skulle försäljas såväl här i Berga som i annexförsamlingarna Vittaryd och Döraf. Det blev ingen stor valuta för dessa försäljningar, men ifall att brudkronorna ifråga hade funnits kvar till nuvarande tid, så hade de tvivelsutan representerat ett mycket högt värde.

Sedan brudkronan var frånkänd

ACC. N:R M. 9863 : 11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~härmed~~ Myrkan, hade Wickelius härmed vunnet, att kronerbrällopen i Myrkan avtogo och blevo allt färre och färre. När nu även grannförsamlingarnas Myrkor voro i avsaknad av brudkrona, fick man ju efter den tiden gå rätt långt för att låna en brudkrona vid förekommande behov. De gamla ståtliga Myrkobrällopens tid versålunda förbi, tack vare Myrkoherde Wickelius' radikala åtgärd. Det är möjligt att han även ledes tänkt på de vid den tiden ofta förekommande Myrkstölderna i förening med inbrott, då man räskerade att brudkronan skulle bliva ett byte för dessa Myrktjuvar.

ACC. N:R M. 9863 : 12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men det blev ju inte något vidare
ekonomiskt utbyte för den gamla
brudkronan, varför det troliga är, att den
hade fått vara i fred för kyrktjuvar, i fall att den fått vara kvar
på sin plats. För övrigt var det
för för sed att kyrkovärden förvarade den dyrbara nattvardskalken
hemma hos sig och medförde den
till kyrkan blott vid de tillfällen
då det var nattvardsgång. På samma sätt hade också brudkronan
kunnat förvaras och så hade kyrkan
kanhända haft sitt gamla inventarium kvar den dag som i dag
är. För några år tillbaka var det
en församlingsbo som hade för avsikt att förära kyrkan en brudkrona

ACC. N:R M. 9863:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men denna hans avsikt kunde
dock tyvärr inte förverkligas på
sätt som han hade menat. Nu
torde det dröja innan en ny me-
cenat anmäler sig för detta ändamål.

Blosshållare hör ock till de tit-
lar som för länge sedan försvun-
nit. Jag har aldrig hört talas
därom, men förmodar att det var
föregångare till nyare tidens ljus-
hållare. Är detta riktigt, så var det
en person vid vardera sidan om
brudparet, som lyste med bloss så
att folket skulle se de nygifta, när
bröllopet inföll under mörka vinter-
kvällar.

Vid bröllopsmiddagen var det
bestämd placering kring det dukade

"blosshållare" lyste brudpa-
ret vid det höztidliga
sångförandet.

ACC. N:R M. 9863:14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

häsäskobordet. Brudparet hade sin
givna plats. Så var det prästen och
prästfrun, klockaren och ståndsperso-
ner, i fall sådana funnos, brudgum-
mens släktingar och så brudens an-
förvanter, grannar och övriga gä-
ster allt efter rang och ordning.
Det hörde till gammal sed att man
skulle låta tinga sig till att gå
till bords. Med de själoskrivna gä-
sterna på hedersplatserna var ju
saken lätt ordnad, men värre var
det när gästerna i allmänhet skul-
le placeras. Då hade värden ett
styft göre innan bordssättningen
var klarad. Folk drogo sig ut och
undan och det fanns dem som
t.o.m. gick och gömde sig för att

ACC. N:R M. 9863:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

icke bliva uppmärksammad att
för snart. Var bordsättningen
en komplicerad och svår uppgift
för värden, så blev det så mycket
lättare för honom sedan
denna var överstökad, ty sedan
behövde man inte truga och
kusa gästerna längre, enär var
och en tog för sig av maten,
när den sändes omkring vid bordet.

Beträffande maträtterna
vid bröllopsmiddagen har det
varit väsentliga förändringar och
nyordningar under tid som gått.
Den sed som var förhärskande
härvidlag t.ex. vid tiden omkring
sekelskiftet är för länge sedan
bortlagt och det som var brukligt

ACC. N:R M. 9863:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i mitten av 1800-talet passade inte längre vid tiden för 1800-talets slut och 1900-talets början.

Vid bröllopsmiddagen för ett sekel tillbaka bjöds på lutfisk och sås, hött fläsk och korv,[1] ärtsoppa, sötost, pannkaka, äggbulba, ättefä (efterrätt) med uppblåst socker och spånbakelse. Det bjöds på hembryggt öl och brännvin samt vin. Med vin drack man alltid brudparets skål på den tiden.

Musiken spelade under måltiden, men huruvida den skulle spela där en ny rätt bars in är mig inte bekant.

Under måltiden lade bruden av allt det hon tog för sig även

1) Till sovlet var det merändels bruna bönor, potatis mera sällan.

ACC. N:R M. 9863:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på en bredvid stående s.k. brudtall-
rik. På arten och storleken av den-
na tallriks innehåll blev bruden
bedömd och han fick därför vara mån
om att brudtallriken blev så
belastad av mat som möjligt
för att undgå kritik och i stäl-
let bli berömd. Denna brudtall-
rik bortskänktes sedan till nå-
gon fattig person i närheten
och det ansågs såsom ett yn-
nestbevis från brudens sida, att
bli förärad med brudtallrikens
innehåll. Då å som en bruatall-
rek", ga man förr när det var nå-
gon som bjöd mat på en upplastad
tallrik.

Vid bröllopet brukade man

ACC. N:R M. 9863:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

samla in gåvor till brudparet och pengar till prästen och till andra ändamål.

Omedelbart efter hemkomsten från kyrkan samlades man i bröllopssalen. Prästen höll nu ett kort lyckönskningstal och pålyste brudskålen. Brudparet hade tagit plats framme vid gavelbänken. Under talet stodo alla gästerna och sedan skulle alla i tur och ordning framföra sina lyckönskningar och dricka brudparets skål, som bestod av vin. I samband härmed följde offrandet till brudparet. Enligt vad mor berättade hade den osmakliga seden att offra i brudskål inkommit hit

ACC. N:R M. 9863:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

från Västbo härad i början av 1800-talet. Den fick dock aldrig god klang och riktigt fäste här, enär man tyckte att den tangerade tiggeri allt för mycket och därför blev den snart bortlagd och gåvorna till brudparet överlämnades på ett mera diskret och värdigt sätt. De andra bröllopsoffren voro mycket gamla och de bibehöllos så länge de stora bron- och gammaldagsbröllopen firades här i dessa bygder.

Vid offrandet till brudparet framsattes på bordet eller kring sändes en silver- eller tennskål, vari gästerna skulle nedlägga sina skänker till dem.

ACC. N:R M. 9863:20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Detta offer frambars också efter
tur och ordning, varvid brudgum-
mens fader började och utfäste
de gåvor, han ämnade giva de
nygifta av sådana behagsting
som ej lämpade sig att här
framföra, såsom kreatur, spann-
mål, redskap, möbler o.d. samt
hemgiften, som bestod av några
tusen daler silvermynt. Denna
hemgift hände det och att han
medförde och lade i offerskålen.
Dessutom frambar han en eller
flera stycken silverpjäsar, såsom
skål, tumlare, bägare, stop eller
en à två skedar samt grötfat
och tallrikar m.fl. andra saker
av tenn. Sedan kom turen ~~till~~

ACC. N:R M. 9863:21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Till brudens fader, vars gåvor voro
ungefär lika med de brudgum-
mens fader ämnt hade nedlagt
och utlovat, och därefter offrade
alla männen efter den givna
rangordningen, varvid deras gåvor
givetvis inte kunde eller behöfde
gå upp mot vad brudparets fä-
der hade lämnat. Därefter skul-
le kvinnorna offra. Brudgummens
moder var den första av dem att
framlämna sina gåvor. De besto-
do av matvaror: 1 ost, 1 bytta smör,
några brödkakor, 1 fläskstycke, 1 stor
köttsteh, 1 smalalår (lär av får
eller getfall) m.m. Brudens moder
hade också ett liknande tillskott.
Det var tydligen meningen att

ACC. N:R M. 9863 : 22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de nygifta ej skulle vara i
avsaknad av mat under den
första tiden. De övriga kvinnor-
na offrade sedan sina olika
gåvor allt efter hand. Sivarna
beröndes vid varje särskilt off-
rande av prästen och brudparet
framförde sin tacksamhet för
gåvorna. Det var också för bruk-
ligt att man sjöng under det
gåvorna frambars. Spelmännen
bidrog också med musik un-
der det offrandet pågick.

Innandagen upptogs of-
fer, som tillföll prästen och
var det sålunda på den tiden även
ett ekonomiskt intresse för honom
att få vara i bröllopsgården.

ACC. N:R M. 9863 : 23.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tredjedagens offer tillföll 2/3 Myrkan och 1/3 de fattige i församlingen. Det hette därför vid hungörandet härav en söndag efteråt i Myrkan: "Det hedersamma gästfolket i N. har vid N.N.s och.. bröllop offrat... riksdaler riksmynt... daler... Skillinga... mustyken till Myrkan och dito så och så mycket till de fattige.

Tos fjärde offer upptogs, men inte alltid, för spelmännens räkning.

I fall då prästen upplear sitt offer i Myrkan på själva bröllopsdagen, vilket var ganska vanligt här i Berga vid 1800-talets början, offrades till brudparet påföljande dag och så följde de övriga offren

ACC. N:R M. 9863:24.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dagarna därefter.

Till Nokershan var det inget särskilt offer i detta sammanhang. Det hade nämligen till gammal sed och regel att släktingarna i förning medförde även en bördkaka till Nokershan och det kunde bli en god samling av utmärkt bröd för hennes räkning vid ett sådant storgille. Man hyste nämligen stor respekt för Nokershans kunskaper i brödbakning och matlagning och därför var man mån om att Nokershans kaka skulle bli så pass stor och präktig som möjligt. Tomton detta tillskott i brödförrådet sörjde hennes uppdragsgivare för att hon fick riklig ersättning

ACC. N:R M. 9863:25.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för sitt arbete såväl vid förbere-
delserna som under den tid ka-
laset pågick.

Till bröllopet såväl som
till andra kalas medfördes eller
sändes förning och denna kunde
vara mycket stor t.ex. för de när-
maste släktingarna. Vid ett stor-
bröllop brukade släktingarna kom-
ma på lördagen och stanna över
i bröllopsgården till nästa lördag,
då uppbrott skedde och var drog
sina färde åt olika håll. Om in-
te det stora flertalet av bröllops-
gästerna samlades här under alla
dessa dagar, så voro de dock här
t.o.m. onsdagen. Släkten blev dock
inte ensam i gillesgården under
hela tiden.

ACC. N:R M. 9863:26.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det fanns ju en hel del gäster, som inte varit med under de föregående dagarna i bröllopet och de voro nu särskilt inbjudna. Det var ungdomar som rest brudgranar och ärebågar för brudparet jämte andra vänner och bekanta, vilka inbjödos.

Även under den gamla tiden var det sålunda förenat med kostnader att vara i bröllop och man kan ju tycka att den tidens folk var allt för mån om offrandet vid en sådan tillställning. Såsom förut nämnts blev seden att offra till brudparet på bröllopsdagen eller dagen efter för länge sedan avlagd här i Berga.

ACC. N:R M. 9863:27

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

För varje gång ett offer skulle uppbäras framsattes offerskålen, vari var och en bland de närvarande nedlade sin gåva. Det kunde också hända att skålen bars omkring, i synnerhet till gamla personer, som helst ville sitta hvar på sin plats och där nedlägga sitt offer.

Till de gamla bröllopen hörde dansen och denna sattes i gång redan efter det bröllopsmiddagen ätits. Först dansade brud och brudgum med varandra, sedan dansade bruden med prästen eller prästen med bruden, om man så vill, och därefter dansade hon med alla de övriga dansanta

ACC. N:R M. 9863:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

männen, medan brudgummen dansade först med prästfrun och sedan med de övriga kvinnliga bröllopsgästerna. Sedan dansades bruddansen. Detta tillgick sålunda, att brudpigorna och de andra flickorna gingo ringdans kring bruden, som hade förbundna ögon. Man dansade kronan av bruden, som sedan satte den på ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ en flickas huvud. Den som fick kronan skulle bliva brud vid nästa bröllop, trodde man, enär detta var tecknet härpå. Tiden mellan måltiderna fördrevs av ungdomen för varje dag med dans och lekar och spelmännen voro. Full

Riktigt!

ACC. N:R M. 9863:29.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sysselsättning med att fira stråken över fiolsträngarna.

Sedan att de gifta männen skulle slå ring om brudgummen medan ungkarlarna skulle försöka få tag i honom har jag aldrig hört berättas här.

Jag har heller inte hört talas om att pojkar och flickor kommo överens om "sängelag" vid bröllop. Pojkarna och flickorna fingo här ligga var för sig under bröllopet och vänta med att ligga parvis till dess att de blevo gifta. I doldom kunde det nog hända, att det fanns dem som avvek från anständighetsreglen, men de höde i alla fall till undantagen.

ACC. N:R M. 9863:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Att bröllopsgästerna skulle följa brudparet då de gingo till sängs har jag heller aldrig hört berättas. En sådan sed torde höra hemma på annat håll. Det är möjligt att man förr haft en del riter och kusslerier i samband med brudsängen under bröllopsnatten, men traditionen härom har inte bevarats till vår tid. Den generation som var född under förra hälften av 1800-talet och som nu är för länge sedan borta hade emellertid ingenting att berätta härom, antingen man nu ingenting visste i saken eller var förtegen med vad man visste eller hört berättas av dem som varit med på den tiden.

ACC. N:R M. 9863:31.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brudens klädsel var i den gamla tiden sockendräktens höytidsutstyrsel. Berga sockendräkt avvek inte mycket från Tunnerbodräkten. Bruden bar halskädja av silver med eller utan guldförgyllning. I vår släkt hade man en gammal Jnålig brudkädja, som man 1779 lät omgöra hos en guldsmed i Växjö. Denna kädja är guldförgylld och försedd med lås samt hjärtalänk. Den äges numera av min systerdotter, fröken Evy Pahlberg i Ljungby, som i sjunde led härstammar från dess första ägare och bärare.[1] Kädjan är avbildad i Hylten-Cavallius föreningens årsskrift 1937, pag. 98. Bruden bar

[1] D.v.s. den som lät omgöra den 1779

ACC. N:R M. 9863 : 32.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en axelschal av silkeduk. Denne
var kvulört i regnbågens färger.
Ett vackert exemplar härav fin-
nes i min ägo. Det emanerar sig
från mormors tid. Hon stod brud
1832 och hennes "bruabok" (psalm-
bok) finnes ävenledes i bevar.
Kyrkans brudkrona fick man
nog låna vid förekommande be-
hov så länge den fanns tillgäng-
lig, men sedan den avyttrats var
ju den möjligheten ur räkningen.
De som vigdes i kyrkan lånade
då en brudkrona från annan kyr-
ka. Mest vanligt var dock att bru-
den bar myrtenkrona. Det talades
förr om att bruden bar "både krona
och kraus". Det är möjligt att

ACC. N:R M. 9863:33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kransen då bestod av lingonris.
Att man gjort brudkrona av lin-
gonris har jag däremot inte hört
berättas. Bruden fick inte bära
krona om hon inte var må,
men det hindrade ju inte i alla
fall att så kunde vara förhållan-
det. Kronan miste då sin glans
när bruden var gravid, och därför
fick hon förgylla den igen. "Förgyll-
ningen" bestod av ett offer till den
kyrka som ägde brudkronan. Någon
förändring av kronans förgyllning
i egentlig mening inträffade nog
inte därför att bruden var i grosses,
men det ansågs höra till ordningen
att ingen brud fick bära brudkrona
som ej var må och därför var det

ACC. N:R M. 9863:34.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som den felande fick "omförgyl-
la" brudkronan såsom plikt
för sitt handlingssätt. Det be-
traktades som skamligt när
en brud blivit gravid före äkten-
skapets ingående eller hade barn
utom äktenskapet dessförinnan
En flicka som fått barn hade det
värre att sedan bli gift än om
hon inte hade fått barn, men
det hände ju inte så sällan att
hon sedan blev gift med barnets
fader och det förändrade ju saken.
De flesta unga paren ingingo
äktenskapen innan kvinnan var
med barn, detta i synnerhet vad
fallet var inom jordbrukarnas kret-
sar, men undantag från den regeln

ACC. N:R M. 9863 : 35.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Numma ju också påvisas. Bland tjän-
stefolk och blivande torpare var det
nog rätt så ofta, att man gick
till prästen sedan tiden var nära
att kvinnan skulle föda och ibland
blev det inte förrän hon hade fött.
Många levde som gift folk långt
före den tiden. Någon förlovning
i egentlig mening ingicks inte
annat än att de unga tu un-
der sina kärleksfriklaringar lova-
de varandra sin troket och i de
flesta fallen höll man detta löf-
te även om äktenskapet inte blev
legaliserat förrän de blevo tre perso-
ner att bilda familjen på en och
samma gång eller kort efter det
äktenskapet hade ingåtts.

ACC. N:R M. 9863:36.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om bruden skulle ha något lånat plagg på sig, när hon trädde i brudstol, känner jag ej, men i många fall var så nog förhållandet. Tex. vigselringen lånades ju av många brudar ännu så långt fram i tiden som för ett sekel tillbaka av den orsaken att man ej hade råd till att påkosta sig en sådan lyx. Om jag ej minns fel, berättade mormor om att det var flera brudar som lånade hennes silkebrudschal till komplettering av sin brudutstyrsel. Bruden skulle ha en peng i skon för att hon skulle få gott om pengar i sitt blivande bo.

I många fall var det brukligt

ACC. N:R M. 9863:37.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att prästfrun skulle kläda bru-
den och jag minnes huruson
denna regel praktiserades här i
Berga vid ett större kyrkbröl-
lop för omkring 40 år sedan.
Bruden kläddes vanligen i hem-
met och det skedde i en kam-
mare, som i det sammanhanget
kallades för brudkammaren. För
det mesta var det en bruden när-
stående person, syster eller sväger-
ska, som utförde detta uppdrag. Jag
har inte hört talas om att bruden
då hon var färdigklädd endast
fick spegla sig i ett fat med
vatten.

Oftast men inte alltid bru-
kade man resa äreporta samt

ACC. N:R M. 9863:38.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

brudgranar utanför bröllopsgården. Brudgranarna voro höga och skalade med en liten del av den gröna toppen sittande kvar. Det var byns ungdomar som reste äreport och brudgranar vid bröllopsgården.

Seden med "kockabränne" till bröllopet har inte förekommit här, ej heller björkdragning i samband med lysningsdagarna, som förekom i nordöstra delen av Småland.

I de gamla ryggåsstugorna var det vanligt att man till bröllop dekorerade stugan på samma sätt som till jul, blott med den skillnaden, att man inte belade golvet med halm som till

ACC. N:R M. 9863:39.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

julen. Husets förråd av vävda eller
pappersbonader med målningar ur
den ~~[illegible]~~ bibliska historien eller
av profant innehåll framtogos
ur sina gömma och uppspikades
på sina vanliga platser. De vävda
draperierna, dukar och fletter fingo
också sina givna platser i taket
och på takåsarna. På golvet stöd-
des löv om det var på sommaren
och finhackat granris när det
var om vintern. För höytidens skull
måste nödiga rumsteringar och om-
förändringar göras i stovstugan. Al-
la måltiderna intogos vid sitten-
de bord och det stora hästskobordet
var placerat runt om i stugan,
så att så många personer

ACC. N:R M. 9863:40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som möjligt kunde få sittplats kring detsamma.

Bröllopet var en glädjefest och då samlades släkten från olika håll för att uppliva gamla minnen om liknande tilldragelser för längre eller kortare tid tillbaka samt för att under samvaron utbyta tankar om allt möjligt och hände det även att nya bekantskaper stiftades, som ledde till frieri och giftermål och så fick man nästa gång samlas till bröllop i en annan gård, när ~~det blev bröllop för~~ de unga tu skulle förena sina framtida öden. Det fick glatt tillväga vid de gamla bröllopen, men

ACC. N:R M. 9863:41.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hästen hade inte riktigt samma
uppfattning härom som de glada
och uppsluppna bröllopsgästerna
Han sade nämligen, när han
kunde tala, att han ville hällre
draga hö i tre dagar än vara
en dag i bröllop. Det brukade
vara många hästar installe-
rade vid bröllopsgården, när gäster-
na från olika håll voro samla-
de där och då hörde det till
det vanliga, att hästarnas ut-
fodring, rykt och ans försum-
mades. Men när hästen fick
draga hö hade han foder till
överflöd och därför var det som
han hällre ville draga hö i tre dagar
än vara en dag i bröllop.

ACC. N:R M. 9863:42.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stata i Myrkan.

Bröllopet avslutades under den påföljande söndagen, då brudparet och brudföljet skulle "Stata" i Myrkan, varvid även släkt, vänner och grannar deltogo. Detta hallades också att stå "ättebru" (efterbrud). Även de brudpar som vigdes i hemmet eller i prästgården plägade iakttaga den seden att stata i Myrkan under den påföljande söndagen. Denna sed fortgick här i Berga långt sedan de gamla Myrkbröllopen hade upphört, men är det nu omkring 50-60 år sedan den upphörde. I varje fall var det nog i slutet av 1880 eller i början på 1890-talet, som man upphörde med att stata i

ACC. N:R M. 9863:43.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Myrkan här. Själv minns jag
huruson denna sed förekom i min
barndom, då jag följde med far
till Myrkan i början av 1890-talet,
men var ceremonien då betydligt för-
enklad mot som i den gamla tiden.
Prästen eller prästerna mötte den
söndagen brudparet med dess följe
i sockenstugan och gick sedan
före in i Myrkan, när sammanvi-
ringningen till gudstjänsten äg-
de rum[1]. Därefter kom brudparet,
deras uppvaktning, anhöriga o.s.v.
Processionen väcte till ute på Myrk-
backen och på vägen över Myrkogården.

[1] Detta var dock avlagt före min tid och
brudparet med följe gick i Myrkan utan beledsa-
gande av prästen.

ACC. N:R M. 9863:44.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så att den blivit ganska stor
när man kom in i templet
och statade stora gången fram.
Brudparet tog plats antingen
i brudstolen eller ytterst i bya-
lagets främsta stolar.

Även då det statades i kyr-
kan medfädes s.k. kyrkmat[1] och
brännvin varmed vänner och behan-
ta, som mötte upp och deltogo i sta-
ten trakterades. Det var också bruk-
ligt att bruden bjöd de kvinnliga
deltagarna på konfekt under guds-
tjänstens lopp. Hennes kryddosa av
silver fick passera i stolarna på så

[1] Om kyrkmat se längre fram pag.
451

ACC. N:R M. 9863 : 45

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sätt att var och en fick med av dess innehåll.

Kyrkomat.

Det hörde förr till sed här i denna stora och vidsträckta församling att de som hade längre kyrkoväg medförde kyrkmat vid kyrkbröllop och statande i kyrkan söndagen efteråt samt vid begravning. Det kom på det för tillfället fungerande värdfolkets lott att med, förra kyrkomaten och spendera av densamma såväl vid vägskälen där man mötte upp från andra byar som framme vid kyrkan i sockenstugan eller i klockarestugan. Maten bestod av bröd, ost och

ACC. N:R M. 9863:46.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

pannkaka. Smör fäckom ock, men
inte alltid. Medan värdinnan ser-
verade maten hade värden hand
om brännvinsflaskan och det bjöds
både på mat och brännvin till
icke blott de i egentlig mening
stotande personerna utan även
till alla dem som hade mött
upp för att hedra de nygifta
på denna deras högtidsdag och
det gick åt mycket i mat och
dryck. Här i Berga bibehålls
denna sed allra längst av byin-
vånarna i Gässhult, som hade
halvannan mil lång väg till
kyrkan och därför så väl behövde
mat under vistelsen där. Först när
biltrafiken på allvar kommit i

ACC. N:R M. 9863:47.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gång efter förra världskrigets
slut behövde gässhultsborna in-
te längre sitta på hästskjuts
den långa kyrkovägen och med
bil eller buss behövde de sedan
inte resa från hemmet så ti-
digt som förut, ej heller Bog,
det så långt ut på tiden innan
de voro åter hemma för mid-
dagen som förut. Biltrafiken
blev sålunda till stor fördel för
denna bygd. Kyrkan kom den
betydligt närmare än förut och
sedan upphörde man med bru-
ket att medföra mat till kyr-
kan. Vid helgerna och särskilt
julottan är busstrafiken en
stor tillgång för dem som bo i

ACC. N:R M. 9863:48.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

denna del av församlingen. För varje år går det buss till Berga Kyrka julotten och för en billig avgift får man lätt och bekvämt göra resan fram och åter dit, någonting som väl blott i enstaka fall förekom före motortrafikens tid och då fick man åka efter häst eller gå den långa vägen till och från Kyrkan.

Det nya hemmet.

Sedan bröllopet var tillända gällde det för de nygifta att taga det nya hemmet i besittning. I de fall då det gällde att övertaga enderas föräldrahem var det ju blott den

ACC. N:R M. 9863:49.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

andre av dem som fick flytta.
Men hade de köpt gård av
"oskylla", så blev följden att båda
fick flytta.

Den som hade flyttat bort
från sitt föräldrahem skulle ej
göra besök därstädes strax där-
efter, ty då komme han eller
hon att ledas vid och vantri-
vas i det nya hemmet, påstods
det.

Vid bosättningen skulle
icke kreatur sammanföras från
båda kontrahenternas föräldra-
hem, ty då trodde man att
de vantrivdes. Därför skulle
blott endera av makarnas fäder
förära kreatur till dem.

ACC. N:R M. 9863:50.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ungdomens dekorering.

En tid efter bröllopet infann sig ungdomen återigen i bröllopsgården för att riva ner och taga bort dekoreringen. Detta skedde vanligen en kväll efter slutat arbete och sedan undfägnades de av värdfolket. I bland hände det även att bruddgranarna blåste omkull ~~och~~ eller fingo en lutande ställning och då togo skrockfulla personer tydor härav. Var det en gran som stått till höger om bruddparet betydde det att mannen komme att dö först och var det en gran till vänster som ramlat, bådade detta att bruden skulle dö först.

ACC. NR M. 9863 : 51.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20 m

Bröllop och bröllopsseder.

Såsom förut har nämnts blevo de stora kron- och hyrkbiol-lopen till mesta delen bortsagna och i stället firades bröllopen i brudens hem även så att vigsel-akten förrättades därstädes. I en del fall var det vigselakten i prästgården, då brudparet reste dit, och sedan följde bröllopskalaset i ~~prästgården~~ brudens föräldrahem. I många fall reste brudparet till prästgården i Vittaryd, där vigseln ägde rum, och sedan var det hela i höj-tiden överståndet.

Framför mig ligger en dag-boksanteckning från år 1883, varur

ACC. N:R M. 9863 : 52.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

följande må anföras:

Fredagen den 9 februari 1883 reste fäst-~~bud~~ ~~paret~~ ~~focket~~ härifrån Torlarp till Vittaryds prästgård för att taga ut lysning.[1] Den 13 mars s.å. reste samma ~~bud~~ par till Växjö, som då var den närmaste staden, för att köpa gåvor. Påföljande dag var paret åter och torsdagen den 15:de mars utdelades gåvorna till kontrahenternas närmaste anhöriga. Det var hattar till männen, silkesschal eller förkläde till de kvinnliga anförvanterna o.a. saker.

Bröllopet ägde rum i Torlarp

[1] Pastorsexpeditionen för Berga var på den tiden förlagd till Vittaryd.

ACC. N:R M. 9863:53

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Backegård Tisdagen den 10 april 1883 i närvaro av 40 gäster, släktingar och grannar. Vigselakten förrättades av dåvarande kommunisten och vice pastorn E. Aug. Andersson i Teringe, död såsom kontraktsprost och kyrkoherde i Karlskrona. Efter aktens slut höll vigselförrättaren ett tal med text av Johannes Uppenbarelseboken 19: 6-9 n.v. Han betonade huru saligt det är att vara kallad till Lammets bröllop samt tillika vara klädd i det vita och skinande linnet, som är helgonens rättfärdighet.

Många av de närvarande lämnade bibelspråk till de nygifta i samband med lyckönskningsceremonien.

ACC. N:R M. 9863 : 54.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Efter vigselakten slut gåvo brudens föräldrar middag för vigselförättaren och de inbjudna bröllopsgästerna. Om denna middag nämnes tyvärr intet och nu äro alla de som då voro med inte längre kvar i livet.

Bröllopet varade emellertid i dagarna tre och enligt gängse sed medfödes förning till detsamma. Förningen till detta kalas bestod av 2 st. kalaskakor, 2 ostkakor och en rockerkaka eller tårta.

Om bröllopspresenterna till brudparet nämner inte dagboken, men det var i alla fall så på den tiden, att man förärade dem t. ex ett par kaffeskedar i äkta silver, eller

ACC. N:R M. 9863:55.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ett hopparkäl av gryta, kruka o.d., posslinssaker o.a. nyttiga saker. Sinn på gamledagar var det många personer, som kunde uppvisa föremål, vilka man på så sätt hade bekommit, när man gifte sig.

Till bröllopet hörde vin och med detta drack man brudparets skål. Vid anförmälda bröllop användes inte något vin eller annat slags dryckesvaror heller. I de flesta hemmen, där bröllop anordnades, hade man vid den tiden bortlagt den gamla seden med vin och andra spiritösa drycker vid bröllop och det var endast i en eller annan gård, som man

ACC. N:R M. 9863:56.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fortfarande bibehöll den gamla se-
den med Drychesvaror av det slaget
vid bröllop. I stället bjöds det på
saft och [illegible] Marameller omedelbart
efter vigselakten. Huruvida den-
na sed fortfarande bibehålles kan
jag inte säga.

Att nutida bröllop räcker
inte längre än en dag. Då Myrk-
bröllop äger rum är det antingen
samling i Myrkan eller och bröllops-
procession från bröllopsgården och dit
Men när vigseln äger rum i präst-
gården, äro gästerna samlade in-
nan brudparet återkommer och då
äger lyckönskningen till de ny-
gifta rum. Thet vigseln i bru-
dens hem samlas först gästerna.

ACC. N:R M. 9863:57.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och därefter äger vigselakten rum. Prästen håller lyckönskningstalet till brudparet och inleder lyckönskningsceremonien, då alla gästerna i tur och ordning frambära sina lyckönskningar med handslag. Sedan serveras:

Saft och karameller eller bakelser eller kaffe och kakor.

Middag.

1. Smörgåsbord;
2. buljong och pastejer eller kel eller grönsoppa med kel;
3. ox- eller gödkalvstek och potatis;
3. osthaka och eventuellt sötost, tårta och glace eller frukt och grädde eller annan desert.
4. Kaffe efteråt.

Under middagen hålles lyckönskningstal till brudparet av

ACC. N:R M. 9863:58.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en eller flera bland de närmaste manliga släktingarna m. fl. andra bland gästerna. Talen kunna vara allvarliga och hållna i en ton av förmaningar, men och spirituella och humoristiska med glada advändningar, så att auditoriet får dra på smilbandet. De anlända lyckönskningstelegrammen uppläsas och i detta sammanhang.

Skvällen förut ha byns ungdomar varit samlade i en grannegård och tillagat en ärebåge med guirlander och brudparets namn i en transparang, som anbringas överst. Transparangen belyses av en elektrisk lampa. Denna ärebåge uppsättes mittför ingången till bröllopsgården.

ACC. N:R M. 9863:59.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Under tiden som bröllopsmidda-
gen pågår infinner sig ungdo-
mana, nu: sällskap med mån-
ga flera, och ropa: "Brudparet ut!"
eller: "Brudparet fram!" Det gäller
nu för brudparet att bege sig ut
även om man håller på med
att äta. Utropningen kan ske
flerfaldiga gånger under kväl-
lens lopp. Det utbringas för varje
gång: "Leve brudparet!" åtföljt av
3 à 4 faldiga hurrarop.[1] Medan
denna ungdomens uppvaktning
pågår avfyras den en rad av
dynamitskott på behörigt avstånd
från gården och det händer även
att man skjuter med vanlig
bössa. Vår middagen är slut.

1) I Island utropar man även och hurrar för värdfolket, köksperronalen in

ACC. N:R M. 9863:60.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

avreser brudparet till sitt nya
hem, om inte det skall bliva
i bröllopsgården. Även där ha
bygdens ungdom varit framme
och rest en ärebåge, oftast med
orden "Välkomna" överst i transpa-
rangen. Då brudparet anlänt blir
det utropningar och leverop även
här av den församlade ungdomen,
varjämte salut gives med stär-
ka detonationer. Likaså vid det
nya hemmet. De på detta sätt
uppvaktande spenderas med
konjekt till flickorna och cigar-
rer till pojkarna. Litet senare
bjudes ungdomarna på en kaffe-
hippa eller gille i bröllopsgården
såväl som i de nygiftas hem.

ACC. N:R M. 9863:61.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Försmådda friare.

Det hörde för inte till sällsyntheterna att någon försmådd friare till bruden passade på vid bröllopet och på ett eller annat sätt ställde till obehag. Sinn så sent som för omkring trettio år tillbaka hade under natten före bröllopet placerats en sophvast över ingångsdörren till bröllopslokalen. Ingen fick veta vem som varit framme, men misstankarna riktade sig åt en viss person, som nog såg sig distanserad i rivalskap av brudgummen och som därför på detta sätt ville ge sig tillkänna på själva högtidsdagen med ett

ACC. N:R M. 9863:62.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

malört i glädjebägaren. Den
gamla riskvasten fick dock sitta
kvar där den ställts under bröl-
lopet och några dagar efteråt,
innan den avlägsnades.
– I en gård fanns det en flicka,
som det var en eller ett par pojk-
ar i grannskapet som ville ha.
Hon accepterade emellertid inte
anbudet utan gifte sig i stället
med en änkeman. I förargelsen
häröver ställde pojkarna i fråga
till en del sprätt. Bland annat
såpade de förstugubron vid ~~hennes~~ deras
hem på kvällen när brudparet voro
hos prästen för att vigas för att
brudparet skulle falla omkull på
den hala bron, när de på kvällen

ACC. N:R M. 9863:63.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skulle såsom nygifta taga sitt
hem i besittning. Det är klart
att brudparet tyckte det var för-
argligt med ett sådant spekta-
kel just på den stora högtids-
dagen. Det fula sprattet lände
de ogerande pojkarna mera till
skam än till heder.

– När den kvinnliga kontrahen-
ten befann sig i långt framskridet
havandeskap hade en del skälm-
aktiga personer ett annat mojäng
att ge sig tillkänna och ställa
till förargelse för vederbörande. Även
i detta fall var det gärna en för-
smådd friare, som stod bakom det
hela. Man brukade då böja en
högrest nugbjörk i en bågs

ACC. N:R M. 9863:64.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

eller annat träd över vägen där
bruden gick fram. Detta kallades
för vagga och ansågs såsom
en stor chikan för fästmön när
en sådan tillställning anordna-
des för hennes räkning. "Där var
vagga på vägen i dag!" brukade
man då med en spydig ton
säga.

– Ett par grannar i H., han än-
kemon och hon en äldre flicka, hade
för omkring 30 år tillbaka kommit
överens om att gifta sig och sam-
tidigt skulle mannen inflytta till
hennes gård. Deras äktenskap ingicks
om vintern och när vigseln hade
ägt rum och de bott tillsammans
den första natten i det gemensamma

ACC. N:R M. 9863:65.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hemmet fann de på morgonen att någon eller några personer under nattens lopp varit framme och upprest tre st. snögubbar på förstugubron. De två voro i vanlig kroppsstorlek och den tredje var liten. Då brudparet var ett gammalt folk utan utsikter att få barn skulle den tredje och minsta figuren föreställa barnet. Ingen snö hade tagits på gården eller i dess närhet till dessa figurer utan snögruppen hade tillverkats någon annanstans och sedan dittförts på drög, å den invid liggande landsvägen. De nyggifta blevo föga tracktade av denna uppmärksamhet, som gav anledning mycket funderande.

ACC. N:R M. 9863:66.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Någon bestämd upplysning om vilken eller vilka nidingarna voro fick man inte, men man hade ju sina misstankar åt visst håll.

Demonstrationer mot friare och fästfolk.

För ankring trettio år tillbaka var det en gratialist i en grannsocken, som hade blivit änkeman. Det är inte gott för mannen att vara allena och denna sanning tänkte mannen ifråga på allt som oftast. Han spanade efter en äldre flicka eller änka, som kunde passa för honom. Så blev det den stora högtiden pingst och då var mannen ifråga vid på giljarestillen

ACC. N:R M. 9863:67.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han satte kurs till en äldre flicka, som passade för en gubbe här på trakten. Men varken den tillbedda eller den hon vårdade voro trakterade av detta besök och hon besvarade hans varma känslor med kallsinnighet. Han var ju en gammal krigare och lät sig därför inte avspisas så lätt. Då gick hon och sökte upp byns ungdomar och bad pojkarna om hjälp till att köra bort den påträngande friaren. Pojkarna villfors hennes begäran och begåvo sig dit i samlad trupp. Det dröjde sedan inte länge förrän denne friare hade fått respass och han måste därför retirera därifrån fortare

ACC. N:R M. 9863:68

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

än ämnat var. Han hotade pojkarna med stryk, som han skulle laga att de fick, men han återkom aldrig.

När N. i Ä. började att bli till åren – det var i början på 1900-talet uppdrog han åt en gammal bönman i samma by att fria för honom. I T., som låg omkring en mil från hemmet fanns det en passande flicka att bli husmor åt N. och på detta förslag reflekterade han. Det blev alltså bestämt att de båda, d.v.s. N. och bönmannen skulle en dag besöka flickan i fråga för att uträtta sitt viktiga ärende. Som bönmannen var gammal, beställde N. ett

ACC. N:R M. 9863:69.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~[illegible]~~ hästskjuts för denna resa och var han själv hörsven. De båda kumpanerna reste alltså till ort och ställe i detta ärende. När de kommo dit, tog ~~[illegible]~~ ifrån Bläsa och band henne vid vagnen, men selade inte av utan gav henne där liten hö och sedan gingo männen in för att uträtta sitt ärende. Under tiden som de voro där hade pojkarna i byn fått nys om vad som var å färde och de begåvo sig dit och löste Bläsa, som omedelbart sprang därifrån och satte kursen direkt hem. När en av pojkarna i den gård där hon hörde hemma kom ut om kvällen, fann han Bläsa stående utanför stalldörren

ACC. N:R M. 9863:70.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han gick in och sa: Nu har Bläsa ~~gått~~ skenat ifrån dem och kommit hem. Vid närmare undersökning fann man att selen låg kvar i sin ordning med tömmen uppvirad på bågtvädet, varför man började ana rätta sammanhanget. Senare på kvällen kommer husken ifräga springande och fläsande. Han hade tillryggalagt den milslånga vägen under ängslan och oro för sitt försvunna ök. Sedan han fått förvissning om att allt var i sin ordning, bad han om att få använda märren för hämtning av vagnen och bönmannen därborta i T., vilket bifölls.

Trots det förargeliga sprattet

ACC. N:R M. 9863/71.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som pojkarna ställde till blev
det inget obehag av den färden.
Tvärtom, flickan svarade -ja- och
flyttade till fästmannen i sam-
band med giftermålet och de
levde tillsammans i ett lyckligt
äktenskap ända till dess att det
genom hennes frånfälle vid hög
ålder upplöstes.

Friri genom ombud.

Det var i slutet på 1870-talet.
En kvinna i T. skulle förmedla be-
kantskapen mellan ett par ung-
domar. Men dessa voro helt obe-
kanta för varandra. Flickan var
från Ryssby socken och med
henne hade kvinnan föreslagit

ACC. N:R M. 0863:72.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

partiet och hon rekommenderade
den unge mannen såsom pas-
sande för henne. Han var ~~så~~ en
vacker yngling och ägde alla förut-
sättningar att göra ett hem lyck-
ligt. Sittnog, en söndag voro dessa
båda kvinnor på besök i Berga
Myrka. Det var på den tiden mycket
Myrkfolk och det hände även
att främlingar från andra socknar
kommo till denna Myrka.
De båda kvinnorna lagade det så
att de kommo i de första grup-
perna eller kanske rent av själva
bland de första på hemvägen. På
den tiden fanns det viloställen
vid Myrkovägen, där man om som-
maren satte sig i det gröna för att
vila

ACC. N:R M. 9863:74.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

sa kvinnan.

De båda ungdomarna fingo sålunda på detta sätt inleda bekantskapen med varandra, vilket väl egentligen blott var att räcka varandra handen.

Sedan blevo dessa unga bekanta med varandra och det var även bra dem emellan en tid, men hur det nu var, så blev det inget giftermål av. Flickan gifte sig med en annan ung man, som flyttade till henne och övertog sina svärföräldrars gård och mannen ifråga gifte sig också sedan med en annan flicka. Alla dessa personerna äro nu för längesedan

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

ACC. N:R M. 9863:74.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så kvinnan.

De båda ungdomarna fingo sålunda på detta sätt inleda bekantskapen med varandra, vilket väl egentligen blott var att söcka varandra handen.

Sedan blevo dessa unga bekanta med varandra och det var även bra dem emellan en tid, men hur det nu var, så blev det inget giftermål av. Flickan gifte sig med en annan ung man, som flyttade till henne och övertog sina svär. föräldrars gård och mannen ifråga gifte sig också sedan med en annan flicka. Alla dessa personerna äro nu få längesedan

ACC. N:R M. 9863:75

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Löda.

I nyare tiden

är det många som bruka resa bort till en annan församling och där låta viga sig. Sådana bröllopsresor underlättas ju i högsgrad av automobiltrafiken. Många brudpar ställde färden till Markaryd, vars Myrkoherde Ed. vin Sjöbory i 20 års tid varit kommunister här i Berga. Det var då helt naturligt att han skulle viga de konfirmander av hans ågångar här, som på sin bröllopsdag ställde färden till hans prästgård. Man kunde ju också i detta sammanhang göra en avstickare, om man så ville, för att folk inte skulle få notis om vigseldagen.

ACC. N:R M. 0863:72.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

partiet och hon rekommenderade
den unge mannen såsom pas-
sande för henne. Han var ~~då~~ en
vacker yngling och ägde alla förut-
sättningar att göra ett hem lyck-
ligt. Sedan, en söndag voro dessa
båda kvinnor på besök i Berga
kyrka. Det var på den tiden mycket
kyrkfolk och det hände även
att främlingar från andra socknar
kommo till denna kyrka.
De båda kvinnorna lagade det så
att de kommo i de första grup-
perna eller kanske rent av själva
bland de första på hemvägen. På
den tiden fanns det viloställen
vid kyrkovägen, där man om som-
maren satte sig i det gröna för att
vila

ACC. N:R M. 9863:73.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När de kommit till det sedvanliga vilostället, satte de sig ner och så överlade man om huru ~~presentationen~~ föreläsningen skulle ske. Det stod för båda klart att mannen i fråga även hade varit i kyrkan och att han var efter på vägen. Det var då inte fråga om någon presentation i vanlig mening utan gällde det blott att flickan skulle få se den för henne föreslagne fästmannen. Efterhand kom det sällskap varibland den unge mannen befanns.

När de nu komma, så kan du ge akt på att det är den ~~fäste~~ pojk, som jag först hälsar på.